

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 7. broj

13. veljače 2025.

cijena 300 Ft

Hrvatski bal u Koljnofu

FOTO: ZOLTÁN CZIFRA

11. stranica

Hrvatski kalendar 2025.

3. stranica

„Pjevajte Gospodinu“

6. stranica

Mjesec zajedništva

12. stranica

Dijalekt je blago

U različitim regijama u kojima žive Hrvati u Mađarskoj govore se i različiti dijalekti hrvatskog jezika. Tako je „cucak“ pas, volim je „begenim“, kad je netko ljut, on je u Podravini „goropaden“. Šokci kažu „novdat“ za zanovijetati ili „labaznit“ za opaliti, a Bunjevcima je jarak „jendek“, ljestve su „merdevine“, „pendžer“ je prozor. Kad se bunjevačka djeca igraju, ona se „sigraju“, a kad plešu, onda „igraju“. U Gradišću je „povidajka“ priča, osoba je „peršona“, ondje se ne pjevaju pjesme, nego „jačke“.

Jesmo li svjesni koliko su dijalekti blago? Potičemo li govor hrvatskog jezika? Negiramo li u svakoj prilici mišljenje kako govoriti dijalektom nije razumljivo svima i kako to nije isto kao znanje hrvatskog književnog jezika?

Srela sam se u posljednje vrijeme s brojnim, posebice starijim pripadnicima hrvatske zajednice koji kao da se srame svojeg dijalekta ili nisu načisto s time koliko je njihovo znanje dijalekta vrijedno i služenje njime važno.

„Ja ne znam, nećeš razumit“, kaže mi, a ja odgovaram: „Ma sve vas razumijem, taj dijalekt iz Gradišća je krasan, podsjeća me na govor moje bake. I u Primorju se govori vrlo slična čakavština.“ Prošla je godina dana otkad na hrvatskim događanjima susrećem dvije nerazdvojne dame, prijateljice koje su uvijek prisutne. I s kojima ja isključivo govorim hrvatski jezik, a one mi više ne odgovaraju da ih neću razumjeti ako mi odgovore na dijalektu. Razumijemo se.

Nedavno sam počela voditi samoupravu jednog budimpeštanskog kvarta i za prvi put organizirala jedno ležerno upoznavanje uz kavu s Hrvatima iz kvarta. Dok smo govorili jedni drugima o sebi, polako sam shvatila nešto potpuno neočekivano – pa gotovo svi govore hrvatski jezik, tj. jedan od dijalekata. Samo se ne usude. Zato sam ih prije uvijek čula da govore samo mađarski. Ne usude se pred grupom progovoriti ni oni koji nasamo sa mnom razgovaraju na hrvatskom.

Zašto idemo linijom manjeg otpora i često bez potrebe govorimo mađarski jezik umjesto hrvatskoga? Jesmo li svjesni koliko su dijalekti blago?

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„O pitanju narodnosnih udžbenika ministar je rekao kako su oni dostupni i da se osigurava sve veća dostupnost te kako trenutačno traje pregled narodnosnog obrazovnog materijala.“

U svojem ekspozeu prilikom redovitog godišnjeg izvješća na sjednici Odbora za narodnosti Mađarskog parlamenta ministar unutarnjih poslova Mađarske, čije je ministarstvo nadležno i za pitanja odgoja i obrazovanja, pa tako i za odgoj i obrazovanje narodnosnih zajednica u Mađarskoj, odgovarao je članovima Odbora na postavljena pitanja.

Na početku svojeg izvješća ministar se osvrnuo na potporu državnim narodnosnim samoupravama koje su održavatelji odgojno-obrazovnih institucija. Takvih institucija trenutačno ima 25, a pohađa ih ukupno 1184 djece predškolskog uzrasta, 3446 učenika osnovnih škola i 6632 gimnazijalca. Mjesne narodnosne samouprave zakonom priznatih 13 narodnosnih zajednica trenutačno održavaju 70 obrazovnih institucija koje pohađa 2900 djece predškolskog uzrasta i 9500 učenika osnovnih škola, što je ukupno 12 400 djece. Državne samouprave kao održavatelji dobile su i dobit će znatnu financijsku potporu. Tako su Rumunji prethodno dobili 275 milijuna forinti, dok će između 2023. i 2026. godine dobiti 305 milijuna forinti. Državna slovenska samouprava dobila je 108 milijuna forinti, a između 2023. i 2026. godine dobit će 259 milijuna forinti. Državna hrvatska samouprava dobila je 133 milijuna forinti, a državna srpska samouprava 468 milijuna forinti. Ministar smatra da je vlada, u skladu s mogućnostima i uzimajući u obzir ekonomsku situaciju, nastojala pružiti odgovarajuću podršku u tom području.

Ministar je naglasio kako je vrlo važno da se uvođenjem novog sustava izračunavanje visine narodnosnog dodatka za pedagoge u narodnosnim školama temelji na visini

plaće pripravnika, koja je od siječnja 2025. godine bez dodatka bruto 640 900 forinti. Ako raste plaća pripravnika, automatski se povećava i narodnosni dodatak. Ministar je rekao kako će vlada za 2025. godinu osigurati dodatna primanja za učitelje u narodnosnim školama. Naglasio je kako mađarska vlada osigurava posebnu potporu za razvoj obrazovnih institucija u održavanju narodnosnih samouprava.

O pitanju narodnosnih udžbenika ministar je rekao kako su oni dostupni i da se osigurava sve veća dostupnost te kako trenutačno traje pregled narodnosnog obrazovnog materijala. Od ukupno 1809 obrazovnih materijala na popisu udžbenika trenutačno je 669 materijala dostupno na narodnosnim jezicima. U odnosu na broj narodnosnog stanovništva u Mađarskoj postoji puno više materijala nego što bi to bilo očekivano. Govorilo se i o modernizaciji narodnosnih smjernica. Prema ministru treba što prije riješiti – ako je moguće, još u 2025. godini – te riješiti i pitanje izmjene udžbenika prema smjernicama.

Postavilo se i pitanje prevođenja udžbenika na narodnosne jezike. Prema planovima ministarstvo će već u prvom kvartalu 2025. godine imati na raspolaganju računalni program za prevođenje koji će znatno olakšati taj posao. Dakle, praktički, čim bude dovršen udžbenik na mađarskom jeziku, uz pomoć tog programa bit će gotovo istovremeno dovršen i udžbenik na narodnosnim jezicima. Tu su i elektronički udžbenici. Kad se izvrši lektura, elektronički udžbenici moći će biti objavljeni istodobno s lekturom.

Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI glasnik

Čitajte i širite
Hrvatski glasnik,
tjednik Hrvata
u Mađarskoj!

Predstavljanje Hrvatskog kalendara 2025. u Croatici

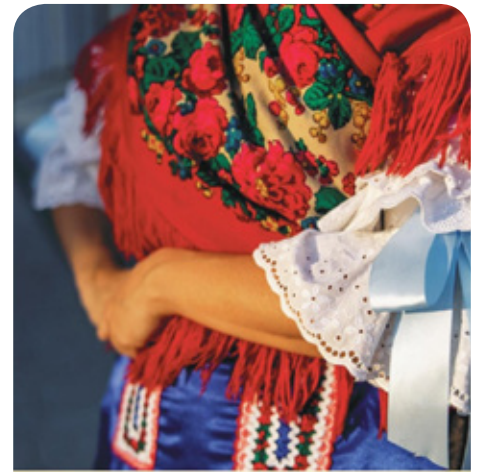
U Croatici je 19. prosinca 2024. godine predstavljen Hrvatski kalendar 2025., nadregionalno izdanje koje učvršćuje hrvatski identitet, hrvatski jezik i informira, a ujedno je i dokument o svim zbivanjima i aktivnostima na društvenom i političkom polju Hrvata u Mađarskoj.

Događanje je pozdravnim govorom otvorila ravnateljica Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“ Timea Šakan-Škrilin, koja je najavila slijed večernjeg programa od predstavljanja kalendara preko rezultata natječaja „Adventski prozori“ do Božićnog koncerta sa „Židanskim zvjezdicama“.

„Svake godine i nehotice možda postavljamo isto pitanje – zar je moguće

ske, u najnovijem kalendariju nalaze se muzejske fotografije koje prikazuju Hrvate iz Brlobaša, Martinaca, Starina, Potonje, Lukovišća.

U poglavlju „S vrha pera“ nalazi se i pjesma „Stari begeš“ koju je za prisutne u Croatici izvela sama autorica, talentirana učenica HOŠIG-a Lilla Bendeskov. U kalendaru se nalazi i prijevod poglavlja najnovije knjige Orsolye Péntek, autorice hrvatskih

HRVATSKI
KALENDAR 2025.

Moderatorica Čarna Kršul i urednica Branka Pavić Blažetin

da postojimo i trajemo toliko dugo? Da i ove godine slavimo ni sama ne znam koju godišnjicu kalendarskog štiva?“, postavila je pitanje glavna urednica Hrvatskog kalendara 2025. Branka Pavić Blažetin. Ona je u svojem uvodniku pod nazivom „Jazik je domovina, teritorij, znamen i znak“ istaknula važnost jezika kroz prizmu kolektivnog sjećanja: „Kolektivno sjećanje i kultura pamćenja važni su elementi formiranja zajedništva. Nas okuplja naš materinski hrvatski jezik, ljudi koji su se i u teškim vremenima isticali žrtvom kako bi ga očuvali. Jezik je naš kolektivni identitet i naša kultura pamćenja koju trebamo, on je naša sloboda.“

Prisutni su mogli doznati štošta o brojnim temama, zanimljivostima koje krije Hrvatski kalendar 2025. u svojih 11 poglavlja. Dok su u prošlogodišnjem izdanju kalendariski dio krasile fotografije današnjih hrvatskih glazbenika iz Mađar-

korijena. Knjiga će biti objavljena na mađarskom jeziku tek na proljeće, što znači da čitatelji Hrvatskog kalendara prvi mogu pročitati dio još neobjavljene knjige koja

Lilla Bendeskov

govori o Zagrebu, i to u prijevodu na hrvatski jezik. Prijevod je priredila Čarna Kršul, koja je prisutnima pročitala jedan ulomak.

Govoreći o poglavlju „Ljudi i krajevi“, urednica Pavić Blažetin otkrila je jednu od priča, „Od Petrova Sela preko Zalaegerszega i Pečuha do Rima – Márk Szabó-Haklits“, koja govori o odlikašu iz dvojezične hrvatsko-mađarske škole u Petrovu Selu koji je već godinama ime u košarkaškim krugovima iako ima svega 13 godina. On upravo u Rimu pohađa košarkašku akademiju Stella Azzurra.

Nakon predstavljanja Hrvatskog kalendara 2025. uslijedila je projekcija kratkog filma povezana s natječajem „Adventski prozori“, u kojem su prikazani svi ukrašeni adventski prozori pristigli na natječaj. Potom je uslijedilo proglašenje rezultata. Pobjednici su primili poklone koje su im uručile ravnateljica Croaticice Timea Šakan-Škrilin i jedna od organizatorica, predsjednica Hrvatske samouprave Čepela Andrea Tábori-Simara. Treće mjesto podijelile su Luna Bendeskov i Julianna Nagy-Soja, drugo mjesto pripalo je Rebeki Békefi, a prvo mjesto osvojio je hrvatski vrtić HOŠIG. Uz čepelsku organizator je projekta „Adventski prozori“ i Hrvatska samouprava XVI. okruga, Hrvatska samouprava Ferencvaroša i Croatica.

Kao šećer na kraju održan je Božićni koncert koji su izvele „Židanske zvjezdice“ iz Hrvatskog Židana. Na kraju kulturnog dijela programa prisutnima se prigodnim govorom obratio veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić, nakon čega je uslijedilo druženje.

Kršul

HRVATSKA KNJIŽEVNA PANONIJA VII.

Okrugli stol, čitanje književnosti, izložbe

Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski, i Croatica Nonprofit kft. u suradnji sa Zavodom za kulturu voždovanskih Hrvata, Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj, HOŠIG-om, Panonskim institutom, Srednjom strukovnom školom Antuna Horvata i Općinom Tovarnik priredili su dvodnevni program Hrvatska književna Panonija VII. 28. i 29. studenoga 2024. u Budimpešti. Program je održan pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

Programe u Croatici Nonprofit kft. koji su se odvijali 28. studenoga otvorili su ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrilin i predsjednik Društva hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemskog, Mirko Čurić. Nazočnima se obratila i diplomatska savjetnica u Veleposlanstvu RH u Mađarskoj Marina Sikora.

Sudionici okruglog stola

ževnica iz Hrvatske, Mađarske, Austrije, Srbije, Bosne i Hercegovine" sudjelovali su pjesnici Darija Agičić Mataić, Renata Balatinac, Stjepan Blažetin, Davor Gregurić,

ravnateljica škole Ana Gojtan. Književna radionica odvijala se pod naslovom Kako napisati roman (Mirko Čurić), pjesmu (Stjepan Blažetin) i haiku (Siniša Matasović). Stjepan Blažetin na zanimljiv i inspirativan način približio učenicima kako i kada je napisao pjesmu „četiri zvonika“, Siniša Matasović kako se piše haiku te se na licu mjesta i napisao takvu pjesmu dok je Mirko Čurić govorio o tome kako napisati roman.

Za to vrijeme u blagovaonici HOŠIG-a odvijalo se natjecanje „MasterChef HOŠIG“ – natjecanje učenika i učenica Srednje strukovne škole iz Đakova i HOŠIG-a u izradi toplog obroka te Radionica izra-

Književna radionica u HOŠIG-u

Okrugli stol „Hrvatsko-panonska književna i časopisna i manifestacijska godina (2024.) u Hrvatskoj, Mađarskoj, Austriji, Srbiji i Bosni i Hercegovini“ moderirao je Mirko Čurić, a sudjelovali su Timea Šakan-Škrilin, Katarina Čeliković, Siniša Matasović, Stjepan Blažetin, Davor Gregurić i Robert Hajszan.

Otvorene su dvije izložbe („Indija u oku pjesnika – Joso Živković, pjesmom i fotografijom po Indiji“ i „ŽIVA BAŠTINA – Nematerijalna kulturna baština Hrvata u Srbiji“) i predstavljen projekt Arheolozi jučerašnjeg svijeta; Kušanje torte donegani.

Na dijelu programa pod nazivom „Književna riječ hrvatsko-panonska – Književna čitanja hrvatskih književnika i knji-

Mirko Čurić, Robert Hajszan, Siniša Matasović, Mirko Kopunović, Tomislav Žigmanov i Joso Živković. U glazbenom programu „Pjevačke nade HOŠIG-a“ sudjelovali su Lilla Bendeskov i Jasminka Tabori.

Hrvatska književna Panonija VII. – Susret s književnošću

Drugoga dana, 29. studenoga, program Hrvatske književne Panonije VII. odvijao se u budimpeštanskom HOŠIG-u, koji ostvaruje izvrsnu suradnju s đakovačkom Srednjom strukovnom školom Antuna Horvata. Bio je to ujedno i peti, završni dan Tjedna hrvatske kulture u HOŠIG-u. U školskoj knjižnici koju su ispunili HOŠIG-ovi gimnazijalci goste je pozdravila

Učenice iz HOŠIG-a

Otvaranje izložbe „ŽIVA BAŠTINA – Nematerijalna kulturna baština Hrvata u Srbiji“

de torte donegani za učenike i učenicice HOŠIG-a. U školskoj auli prezentirani su rezultati radionica MasterChef HOŠIG, dodijeljena priznanja, a potom se, na radost svih nazočnih, kušala torta donegani i slavonski adventski kolači.

Indija u oku pjesnika – Joso Živković, pjesmom i fotografijom po Indiji

U sklopu programa Hrvatske književne Panonije VII. koji je održan 28. studenoga u Croatici je predstavljena i izložba „Indija u oku pjesnika – Joso Živković, pjesmom i fotografijom po Indiji“. Na predstavljanju su sudjelovali pjesnik i fotograf Joso Živković, profesorica likovne umjetnosti Đurđa Jezerčić i Jozo Jezerčić, koji je čitao Živkovićeve pjesme. Izložba „Indija u oku pjesnika“ prva je samostalna izložba fotografija Jose Živkovića. Nastala je tijekom njegova putovanja Indijom. U tri mjeseca 2008. godine prešao je 12 000 km od juga do sjevera Indije. Sama izložba koncipirana je tako da obuhvaća raznovrsne motive, pri čemu je uočljiv raspon od mučnog siromaštva do raskoši i bogatstva života u toj zemlji.

„Indiju je teško sažeti u nekoliko rečenica i fotografija, tako da fotografije za ovu izložbu nisam birao ja. Fotografije je birala profesorica likovne umjetnosti Đurđa Jezerčić te je u 28 odabranih fotografija pokušala to sažeti od početka života do smrti. Na izložbi su predstavljeni zanati ljudi koji žive tamo, njihov promet, nastambe, ima nešto njihove kulture, arhitekture, dakle svi segmenti života u Indiji sažeti su u ovim fotografijama“, kaže autor izložbe, hrvatski pjesnik i slikar iz Orašja u Bosni i Hercegovini Joso Živković.

Učenici HOŠIG-a sa zanimanjem prate programe

U HOŠIG-ovoj knjižnici

„ŽIVA BAŠTINA – Nematerijalna kulturna baština Hrvata u Srbiji“

U sklopu programa Hrvatske književne Panonije VII. koji je održan 28. studenoga u Croatici predstavljena je i izložba „ŽIVA BAŠTINA – Nematerijalna kulturna bašti-

na Hrvata u Srbiji“. Izložba je ostvarena kao dio dugogodišnjega projekta Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Projekt i izložbu predstavili su administrativno-poslovni tajnik ZKVH-a Josip Bako, ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Katarina Čeliković i bivši ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov.

Na plakatima koji sadržavaju fotografije i kraći tekst prezentirana su 22 elementa nematerijalne baštine Hrvata u Srbiji iz područja jezika, običaja, glazbe, plesa, tradicijskih umijeća i obrta. Izložbu prati i reprezentativni katalog.

„Ovo je dio koji se odnosi na nematerijalnu baštinu, bogato nasljeđe gdje smo godinama tragali, sabirali, izučavali i sada možemo predstaviti ono što Hrvati u Srbiji jesu. Običaji, jezik, vjera na jednom mjestu koje pokušavamo njegovati da budu živi.

Tako ćemo i u drugim segmentima našeg kulturnog stvaralaštva pokušati činiti isto. I kad je u pitanju materijalna baština i kad je u pitanju nasljeđe u književnosti ili znanosti. Sabrani, cjeloviti, pristojno posloženi sa sabranim sa sadržajima da se predstavimo onako kako i zaslužujemo“, rekao je Tomislav Žigmanov.

„Prvi su koraci učinjeni objavom knjige *Živa baština 2022.* godine, a drugi su aktivnosti vezane uz proces nominacije dobara nematerijalne kulturne baštine Hrvata na nacionalnu listu dobara Republike Srbije. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata kao predlagatelj je pripremio i predao dokumentaciju za prijavu i upis dvaju elemenata u Nacionalni registar nematerijalnoga kulturnog nasljeđa Srbije – stvaralaštvo u tehnici slame i dvoglasno pjevanje šokačkih Hrvatica iz Monoštoru“, istaknula je autorica izložbe Katarina Čeliković.

Branka Pavić Blažetin

Ljubičasti antiskating: održan kolokvij u čast profesora emeritusa Gorana Rema

Stjepan Blažetin održao predavanje „Goran Rem Panonski”

Na Filozofskom fakultetu u Osijeku 12. studenoga 2024. održan je kolokvij u čast prof. emer. Goranu Remu nazvan naslovom njegove pjesme – „Ljubičasti antiskating” – kao simboličnim označiteljem Remove intermedijske književne poetike.

Znanstveni i stručni dio manifestacije u dnevnom se dijelu održavao u maloj svečanoj dvorani na Filozofskom fakultetu u Osijeku, a u večernjim se satima umjetničkom dionicom nastavio u café-baru Grejp.

Na otvorenju kolokvija pozdravne su riječi uputili dekan Filozofskog fakulteta u Osijeku Ivan Trojan, pročelnica Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Silvija Ćurak i predsjednica Organizacijskog odbora Sanja Jukić. Dekan Ivan Trojan naglasio je važnost znanstvene i kulturne inspiracije koju nam nudi rad profesora Rema. Pročelnica Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Silvija Ćurak zahvalila je za sve znanje i iskustvo koje je dobila od profesora Rema, a predsjednica Organizacijskog odbora Sanja Jukić istaknula je postignuća profesora Rema u znanstvenom, književnom i nastavnom radu uputivši mu u ime Organizacijskog odbora (Ružica Pšihistal, Ivan Trojan, Ivana Žužul i Ivana Buljubašić Srb) čestitku na počasnom naslovu *professor emeritus*.

Slavljenik Goran Rem s prijateljima i poštovateljima

Radni dio kolokvija započeo je dvama plenarnim izlaganjima – predavanjem Krešimira Bagića pod radnim naslovom „Remov pjesnički stil” i predavanjem Stjepana Blažetina „Goran Rem Panonski”. Plenarno izlaganje Stjepana Blažetina usmjerilo se recepciji znanstvenoga bavljenja stilskim fenomenom panonizma u studiji „Panonizam hrvatskoga pjesništva” Gorana Rema i Sanje Jukić, osobito teškoćama prevođenja arhetipskih motiva u teorijski relevantna

uporišta za determiniranje književnih poetika panonskoga prostora. Osim toga, bilo je govora o velikoj ulozi Gorana Rema u uspostavljanju i održavanju mađarsko-hrvatskih književnih i kulturnih veza kao i o cijeloj knjižnici proizišoj iz tih kontakata. Nakon plenarnih izlaganja rad se kolokvija nastavio u dvjema sesijama.

U prvoj su sesiji izlagali Tvrtko Vuković, Ana Mikić Čolić i Maja Glušac, Jurica Vuco, Beatriz Brkić te Ružica Pšihistal. U drugoj su sesiji izlagali Mirko Ćurić, Željko Senković, Boris Bosančić, Anđelko Mrkonjić, Daniel Zec, Teuta Kraljević te Marijan Krivak.

Nakon zahvale sudionicima kolokvija, publici i FFOS-u prof. emer. Goran Rem najavio je nastavak bavljenja književnim i znanstvenim radom. Umjetnička dionica svečanog programa održala se u opuštenijem formatu u kafiću Grejp, a okupila je pjesnike u autorskim čitanjima posvećenima slavljeniku.

Izvor: ffos.unios.hr

Liturgijska knjižica „Pjevajte Gospodinu” predstavljena u Mohaču

U biskupskoj crkvi u Mohaču 30. studenoga 2024. predstavljena je liturgijska knjižica „Pjevajte Gospodinu”, objavljena u nakladi Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica”. Promocija je priređena u suorganizaciji sa Savezom Hrvata u Mađarskoj i Hrvatskom samoupravom grada Mohača.

Okupljene je u ime nakladnika i organizatora pozdravila ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrilin. Crkvenom zboru mohačkih šokačkih Hrvata i voditeljici zbora Beati Janković zahvalila je na uvodnoj pjesmi. Posebno je pozdravila generalnog konzula RH u Mađarskoj Dragu Horvata, predsjednika HDS-a Ivana Gugana, predsjednika SHM-a Josu Ostrogonca i predsjednika Hrvatske samouprave Mohača Vjekoslava Filakovića.

Liturgijska knjižica „Pjevajte Gospodinu” sadržava red svete mise i crkvene pjesme tijekom liturgijske godine. Knjižicu je sastavio Ladislav Bačmai, urednica je Milica Klaić Tarađija, lektorica Lilla Trubić, a pokrovitelj izdanja Savez Hrvata u Mađarskoj. Timea Šakan-Škrilin knjižicu je predstavila kroz razgovor sa sastavljačem izdanja vlč. Ladislavom Bačmajem i lektoricom Lillom Trubić. Kako je uz ostalo naglasio vlč. Bačmai, javila se potreba za izdavanjem jedne liturgijske knjižice s redom svete mise i crkvenim pjesmama za razne prigode kako bi se lakše moglo pratiti misu.

Lektorica izdanja Lilla Trubić naglasila je kako su za rad s mladima potrebna ovakva izdanja. Ravnateljica Croatice na kraju je ukratko predstavila još jedno izdanje: Malu Bibliju u slikama, osuvreme-

Dio nazočnih na mohačkoj promociji

njeni pretisak prve slikovnice na hrvatskom jeziku iz 1873. godine sa slikama u boji.

Usljedilo je misno slavlje na hrvatskom, dijelom i na mađarskom jeziku koje je služio mohački dekan župnik Ladislav Bačmai. Promociju i misu svojim je pjevanjem uljepšao Crkveni zbor mohačkih šokačkih Hrvata.

S. B.

Collegium Croaticum

Dan hrvatskoga jezika i književnosti

U organizaciji Collegium Croaticuma 16. studenoga 2024. u Hrvatskom obrazovnom centru Miroslava Krležje priređen je Dan hrvatskoga jezika i književnosti. U ime domaćina nazočne je pozdravio ravnatelj Collegium Croaticuma Štef Prosenjak. Među nazočnima posebno je pozdravio predsjednika HDS-a Ivana Gugana i ravnateljicu Hrvatskog obrazovnog centra Miroslava Krležje Janju Živković Mandić. Kako je naglasio ravnatelj Collegium Croaticuma, internat uz svakodnevne obveze studentima nudi i programe na kojima se okupljaju svi njegovi stanari, a takav je i Dan hrvatskog jezika i književnosti. Pozvana su četiri predavača koji su izlagali na zanimljive teme.

Ravnatelj Collegium Croaticuma Štef Prosenjak

Sudionici Dana hrvatskoga jezika i književnosti

Boris Kiš imao je predavanje „Hrvatska mitologija u kontekstu hrvatske usmene književnosti“, Lilla Trubics „Povijesni put katoličkog kalendara kod Hrvata u Mađarskoj“, Maja Matijević i Vjekoslav Blažetin „Hrvatski i mađarski jezik u suživotu“. Milan Kovač održao je *CroKviz* za sve sudionike dana.

Ovo je prilika da zajedno budu svi stanari Collegium Croaticuma, koji djeluje na dvjema lokacijama: u Pečuhu, gdje je sjedište, i Budimpešti, gdje Neprofitno poduzeće za kulturnu i informativnu djelatnost „Croatica“ iznajmljuje svoje prostorije Hrvatskom internatu „Collegium Croaticum“. U internatu se studentima nude i programi stručnog karaktera kojima su obvezni nazočiti. Svake se godine organiziraju i programi na kojima su svi studenti radi učenja te stjecanja što više informacija i znanja o različitim temama koje dotiču hrvatsku zajednicu u Mađarskoj i hrvatski narod. S tim se ciljem organiziraju i Dani hrvatskog jezika i književnosti, koji se ostvaruju već drugu godinu uz potporu Fonda „Gábor Bethlen“.

Na predavanju

Ove akademske godine šest studenata stanuje u budimpeštanskoj podružnici i pet u pečuškom sjedištu, ali uz studente stanare Collegium Croaticum ima i studente članove koji se mogu uključiti u stručni program internata. Trenutačno je četvero studenata članova u Pečuhu i dvoje u Budimpešti. Svi kapaciteti stanovanja nisu popunjeni u Pečuhu, gdje ima osam mjesta, a u Budimpešti je popunjeno svih šest mjesta te se i ove akademske godine prijavio veći broj studenata od raspoloživog broja kreveta. Collegi-

um Croaticum ostvaruje izvrsnu suradnju s Katedrom za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu. Još ove godine potpisat će i ugovor sa Sveučilištem u Pečuhu jer stručni kolegiji kao samostalne institucije uvijek rade uz sveučilišta te im je potreban ugovor kako bi imali pravni status stručnog kolegija. Zatim slijedi potpisivanje ugovora s Katedrom za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, a slično se planira i sa Sveučilištem Loránda Eötvösa u Budimpešti.

Kako postati stanar Collegium Croaticuma? Kako kazuje ravnatelj Štef Prosenjak, treba se prijaviti, a što se tiče prij-

mnog ispita, izrađen je sustav bodovanja. Kako bi se studenti koji trenutačno stanuju u internatu mogli natjecati i za sljedeću akademsku godinu, moraju sakupiti sto bodova. Pri prijavi najvažnije je da je kandidat član hrvatske zajednice. Oni koji imaju jezični ispit iz hrvatskog jezika dobivaju dodatne bodove kao i oni koji su ostvarili rezultate na natjecanjima. Natječaj se raspisuje krajem lipnja, a rezultati se objavljuju početkom kolovoza.

Branka Pavić Blažetin

Dr. sc. Božo Skoko: Kako sačuvati i poticati profesionalno novinarstvo u eri dezinformacija i utrke za klikovima?

Prof. dr. sc. Božo Skoko, redoviti profesor strateškog komuniciranja na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, na predstavljanju Zbornika izabranih radova nastalih u sklopu projekta *Poticanja novinarske izvrsnosti u 2023.* dao je sjajan, analitičan i nadasve precizan pogled na novinarstvo danas, okruženje, djelovanje u medijima te odnosima s javnošću. Tekst, u dogovoru s dr. Skokom, donosimo u nastavku u cijelosti.

Prvi dio

Novinari koji časno i profesionalno djeluju i žive svoju profesiju ponos su i dodana vrijednost svakoga društva. No, teško je danas biti novinar, ustrajavati na profesionalnosti i izvrsnosti. Naime, novinarstvo, ne samo u Hrvatskoj nego i u svijetu već se godinama nalazi u krizi. Tehnologija proizvodnje vijesti se ubrzala, pa novinari imaju sve manje vremena za provjeravanje činjenica, dubinske analize i istraživačko novinarstvo. Percepcija čitatelja i gledatelja sve je slabija i površnija, pa smo skloniji slikama nego ozbiljnom sadržaju. Radije ostajemo na dugačkim naslovima nego se posvećujemo dugačkim člancima. Mediji kontinuirano muku muče s budžetima za ozbiljnija istraživanja, a izbor tema postaje sve stereotipniji u potrazi za klikovima i čitanosti, dok je pritisak na medije različitih interesa sve veći... Istinu i činjenice odavno su nadmašili dojmovi, polu-informacije i lažne informacije, a udarni prostor u medijima sve više dobivaju akteri, čija je valjda jedina referenca što su poznati, a poznat danas može postati uistinu bilo tko bez razloga i puno truda. U takvim okolnostima često ostaju zakinuti oni koji zbog svoje izvrsnosti zaslužuju medijsku pozornost, ali nisu dovoljno glasni, nemaju znanja i umijeća privući medijsku pozornost ili kvalitetne savjetnike za odnose s javnošću. Tako ispod radara medija ostanu i mnogobrojne teme, koje na prvu loptu ne zvuče atraktivno i neće privući klikove. U takvim okolnostima često stradavaju profesionalnost i društvena odgovornost, odnosno temeljno poslanje medija da informiraju, educiraju, šire nam horizonte, čuvaju demokraciju i njeguju identitet te prenose kulturno nasljeđe. Događa nam se deficit profesionalnog novinarstva.

Kad smo prije dva desetljeća počeli dobivati nove televizijske mreže i kad su počeli nicati portali, sanjali smo kako ćemo dobiti na kvaliteti informiranja. No, nažalost kvaliteta nije bila razmjerna kvantiteti pa smo dobili puno sličnoga, a s vremenom i puno

površnosti. Budući da se baš svatko može baviti novinarstvom, srozali su se standardi profesije. Komercijalni interesi postali su moćniji od političkih utjecaja, pa sve češće svjedočimo prikrivenom oglašavanju. A inflacija alternativnih izvora informiranja povećala je broj informacija, ali i dezinformacija. Zapravo živimo u vremenu inflacije informacija, a istodobno je razina povjerenja u medije na najnižim granama.

Prosječnom medijskom konzumentu sve je teže razabrati što je bitno, a što samo odvlačenje pozornosti; što je istinito, a što je manipulacija. U takvom okružju počinjemo u sve sumnjati i relativizirati... Nemamo više jasnih uporišta. Prestajemo vjerovati institucijama, a potom i ljudima... A to nije dobro ni za državu ni za društvo.

„Totalitarizam ili bilo koja vrsta diktature čini se mogućom kad ljudi prestanu biti informirani. Kako možete imati mišljenje o nečemu ako niste informirani? To stalno laganje i nema cilj da narod povjeruje u laži, već je cilj da ni u što ne vjeruje. A narod koji ničemu ne može vjerovati ne može donositi ispravne odluke. Njemu nije uskraćena mogućnost samo djelovanja, već prije sve-

TRENUTAK ZA PJESMU

Žeravica

Jake vjetre
već ne trpim,
uslabu me.
Plamen negdašnji
smiril se
u meni.
Ne željim svitliti,
samo grijati
svoje.
Klijem kot žeravica,
u plamen skočim
ponekad.
Još malo tancam,
pak se vraćam
u žarkoću.
Jake vjetre
već ne tpim
ugasit ćedu me.

Marija Fülöp-Huljev

ga da misli i sudi. A s takvim narodom onda možete raditi što god hoćete...”, pisala je velika Hannah Arendt.

Jedini lijek da ne odemo u tom pravcu jest kvalitetno i profesionalno novinarstvo, koje će vratiti povjerenje u medije, s jedne strane, a s druge – medijska pismenost, visoka razina kritičnosti i osviještenost konuzmenata.

„Kvalitetno novinarstvo ćemo morati plaćati i neće biti dostupno svakome, a šund, komercijalni tekstovi i dezinformacije će biti besplatne za mase!”, tvrdio mi je još prije desetak godina jedan američki profesor novinarstva. Pojasnio je kako kvalitetni sadržaji iziskuju vremena, energije, znanja i profesionalnih novinara, a to košta.

Stoga iskreno pozdravljam projekt Agencije za elektroničke medije *Poticanje novinarske izvrsnosti*, koji donekle ispravlja profesionalni deficit u hrvatskom novinarstvu te daje šansu izvrsnosti, kako na razini redakcija i medija, tako i na razini autora, odnosno pojedinih, često zapostavljenih tema. I ovogodišnji zbornik je riznica kvalitetnih i profesionalno napisanih novinarskih radova, koji nas odabirom tema, pristupom i načinom obrade obogaćuju, educiraju i inspiriraju te pokazuju koliko je važno objektivno, pošteno i profesionalno novinarstvo, odnosno koliko u hrvatskim novinarskim redovima imamo znanja, odgovornosti, pa i profesionalne hrabrosti. A to je tek dio sadržaja koji su nastali zahvaljujući ovim poticajima. Ovaj projekt uistinu potiče izvrsnost u hrvatskom novinarstvu, ako je suditi po broju prijava te važnosti i dignitetu projekta. Zapravo, ovaj potez Agencije pokazuje kakvo bi novinarstvo trebalo biti...

Projekt svojim djelovanjem pokriva iznimno širok krug medija, različitog profila i vrijednosne orijentacije. Mnogi od njih specijalizirani su i nude korisne sadržaje, ali teško mogu privući oglašivače ili masovan broj čitatelja, koji bi osigurali njihov opstanak. Stoga im ovakvi projekti daju nadu da ustraju i da njeguju profesionalne standarde. A to danas nije lako.

Jedan je od razloga i činjenica da je profesionalno novinarstvo dobilo opaku i nelojalnu konkurenciju. Danas zahvaljujući razvijenim komunikacijskim platformama i njihovoj dostupnosti najširim masama svatko može kreirati informaciju i relativno ju lagano proširiti do tisuća primatelja. Uostalom dovoljno je pogledati kakve sadržaje plasiraju, „lajkaju” i šire naši virtualni prijatelji na društvenim mrežama. Nekada je uistinu šokantno vidjeti na što sve ljudi nasjednu i čemu sve povjeruju kao vjerodostojnom, a

o količini objavljenih sadržaja koji nemaju baš nikakve veze s odgovornošću za javno izgovorenu riječ, bontonom ili pristojnim ponašanjem, bilo bi suvišno i govoriti.

„Društvene mreže daju pravo riječi legijama imbecila koji su ranije govorili samo u birtijama nakon čaše vina, bez štete za zajednicu. Tada bi odmah bili ušutkani, dok sada imaju isto pravo na riječ kao i neki nobelovac”, napisao je slavni talijanski književnik Umberto Eco.

U cijeloj Europskoj uniji proteklih se godina vodila prilično živa rasprava oko toga kako stati u kraj fenomenu lažnih vijesti (engl. *fake news*). Hrvatska pokušava slijediti najbolje globalne trendove pa pristupa nadzoru medijskog prostora, ulažući u provjeru činjenica. No, često se čini kako je ta bitka gotovo nemoguća. Naime načini kreiranja lažnih vijesti postaju sve sofisticiraniji, tako da ih se teško razlikuje od stvarnih vijesti, a kanali kojima se distribuiraju čine ih nezaobilaznima pa svi nesvjesno postajemo njihovi konzumenti, ali i žrtve.

Dobar dio medija, kao da više nema snage ni volje nastaviti se boriti za činjenice, istinu i profesionalnost, već se upušta u utrku s takvom „nelojalnom” konkurencijom, prilagođavajući i svoje sadržaje, koji su sve sličniji uličnom govoru, a izbor tema i način obrade primjereniji nekadašnjim tabloidima nego ozbiljnom novinarstvu. Donedavno im je bilo opravdanje – ali ljudi to žele čitati, a sada tvrde – to je jedini način da dođemo do klikova ili lajkova, a to donosi novac.

Naime, budući da je „broj klikova” na određeni sadržaj najvidljiviji dio metrike č-

tanosti, odnosno gledanosti, to donosi oglašivačke prihode. Logika je da broj klikova potvrđuje posjećenost portala. Posjećenost portala određuje rejting! Rejting donosi zaradu kroz oglašavanje! Prema tome, za ključiti je da broj klikova izravno utječe na zaradu! Međutim, znači li broj klikova i čitanost, odnosno zadržavanje na stranici – utjecaj i kredibilitet? Nažalost ne, ali trenutačno ne postoji bolji način mjerenja tih segmenata.

Zato mediji počinju objavljivati sve više atraktivnih sadržaja koji plijene pozornost, bez stvarne kvalitete sadržaja i pridržavanja novinarskih standarda. Dapače, postaju i širitelji neproverenih i irelevantnih sadržaja jer je važnija pozornost nego kredibilitet. Čak i kod kredibilnih *news portala* javlja se trend „prilagođavanja” tržištu i publici, u utrci s manje vjerodostojnim, ali čitanim portalima koji nude zabavniji i neformalniji pogled na svijet. U tom procesu stradavaju kriteriji profesionalnosti i kredibiliteta, a sve više svjedočimo komercijalizaciji i banalizaciji sadržaja. U želji da se izbore za svoj prostor u medijima i odnosi s javnošću počinju se prilagođavati toj logici pa medijima nuditi sve više šarenila i zvjezdane prašine, poznatih osoba i štosnih objava... I tako nastaje začarani krug!

...

Nedavno sam pročitao biografiju slavnog Edwarda Bernaysa, kojeg se smatra ocem odnosa s javnošću, iz pera Larryja Tyea.

Autor: prof. dr. Božo Skoko,
objavljeno 19. studenoga 2024.
Izvor: www.poslovnifm.com

Bogatstvo...

Izvor: Pécsi Néprajzi Múzeum – Janus Pannonius Múzeum Néprajzi Osztálya

„Franjo Stazić i operni svijet“

U kulturnom centru „MűvészetMalom“ 2. prosinca 2024. održana je Međunarodna znanstvena konferencija „Franjo Stazić i operni svijet“. Konferencija je okupila 16 izlagača, među ostalim hrvatsku muzikologinju i bivšu diplomatkinju dr. sc. Zdenku Weber i višu predavačicu na ELTE-u dr. Jolán Mann. One su izložile svoja predavanja o važnom umjetničkom razdoblju Franje Stazića u Hrvatskoj i o glazbeno-povijesnoj važnosti prve hrvatske opere „Ljubav i zloba“.

Dr. Jolán Mann u svojem predavanju pod nazivom „Ferenc Stéger alias Franjo Stazić i njegov početak karijere u Hrvatskoj“ („Stéger Ferenc alias Franjo Stazić pályájának horvátországi kezdetei“) opisala je povijesne okolnosti u kojima je počela Stazićeva karijera u Hrvatskoj, govoreći o Hrvatskom narodnom preporodu, tadašnjim novinama Danica ilirska, Novine hrvatske, te predstavila velikane kao što su Vlaho Bukovac, Vatroslav Lisinski, Petar Preradović, Dimitrije Demeter, Franjo Ksaver Kuhač, Stanko Vraz, koji je napisao i prvu kritiku hrvatske opere „Ljubav i zloba“.

Dr. sc. Zdenka Weber u svojem je izlaganju „Franjo Stazić in Croatian music criticism and music historiography“ govorila

Đuro Benković, Jolán Mann, Zdenka Weber i Marina Sikora

Zanimljiva predavanja

o počecima karijere Franje Stazića, čiji je talent otkriven u Hrvatskoj te je tamo i školovan, a ključna prekretnica u njegovoj karijeri bila je upravo njegova uloga Vukoslava u operi Vatroslava Lisinskoga „Ljubav i zloba“ 28. ožujka 1853. u Zagrebu. U to vrijeme višestrukih identiteta postojala je težnja nacionalnom, tako i nacionalnoj operi, i zbog toga su bila česta i „opredjeljenja“ mijenjanjem osobnih imena. Tako je Franz Steger promijenio ime u Franjo Stazić. Spomenula je postojanje dokumenta u kojem Stazić izjavljuje da je on i Hrvat. „Na-

cionalno je osjećaj, ne možeš brojati krvne stanice, identitet je nešto što osjećaš“, zaključila je muzikologinja Weber.

Franz Steger rođen je kao dijete ljekarnika iz Senandrije 2. prosinca 1824. godine. Slijedeći obiteljsku tradiciju, studirao je farmaciju i tako stigao u Bjelovar. Ondje je orguljaš katoličke crkve otkrio njegov glas i odveo ga u Zagreb. Upoznao ga je s Albertom Ognjanom Štrigom, vodećom figurom novonastalog hrvatskog ilirskog nacionalnog pokreta, koji je postao Stegerov mentor. Organizirao je prvu oper-

nu izvedbu mladog Stegera s talijanskom trupom te ga školovao za scensko pjevanje kod skladatelja Lisinskog, koji je u to vrijeme radio na stvaranju prve hrvatske opere. Tako je Steger postao tenorski protagonist prve hrvatske nacionalne opere. Čak je dobio i hrvatsko ime. Dimitrije Demeter, pisac libreta opere, preveo mu je njemačko ime na hrvatski jezik – Stazić. Steger se s tim imenom pojavio na plakatima opere. Ta opera bila je odskočna daska za međunarodnu opernu karijeru. Poslije, kad je Stazić postao jedan od vodećih tenora Narodnog kazališta u Pešti, stekao je i prijateljstvo Ferenc Erkel, koji mu je čak bio kum na vjenčanju. Uostalom, do umirovljenja s pozornice 1874. odigrao je više od 60 uloga, uglavnom u talijanskim i francuskim operama. Tijekom tog vremena nastupio je više od 2000 puta u više od 50 kazališta diljem Europe – u Zagrebu, Beču, Pragu, Italiji, Njemačkoj, Barceloni, Cluj-Napoci i Bukureštu.

U organizaciji Hrvatske samouprave Senandrije nakon konferencije upriličena je večera u Civilnom domu na kojoj je prisustvovao i veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić sa suradnicima.

Glavni organizator Međunarodne znanstvene konferencije bio je Grad Senandrija uz Hrvatsku samoupravu Senandrije kao partnera.

Kršul

HRVATSKI BAL U KOLJNOFU

U koljnofskom restoranu Tercia 11. siječnja održan je 49. Hrvatski bal u organizaciji Koljnofskog hrvatskog društva. Pomlađeni organizacijski odbor dao je sve od sebe kako bi bal bio što uspješniji, a kako nam u ime organizatora reče Karmela Pajrić, zadovoljni su rezultatom bala čiji je prihod bio namijenjen potrebama društva. Ništa manje zadovoljan nije bio ni predsjednik Koljnofskog hrvatskog društva i predsjednik Hrvatske samouprave Koljnofa Franjo Grubić. Jer društvo posljednjih godinu dana djeluje s novim elanom, aktivno radi velik broj mladih ljudi čuvajući hrvatsku kulturu i hrvatski jezik te raste broj članova. Stoga je više nego zadovoljan otvorio bal.

Brojni uzvanici počastili su bal svojom nazočnošću, a okupljenima su se obratili predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan i veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić. Nazočila je i delegacija prijateljskog naselja Kiseljaka iz Bosne i Hercegovine na čelu s načelnikom Mladenom Mišurićem Ramljakom te bivši ravnatelj Osnovne škola „Vukovina“ iz Gornjeg Podotočja Krešimir Matašin. On je, kao i svake godine, donio kao poklon pršut za licitiranje. Balu je nazočila i voditeljica koljnofske čuvarnice Čila Walter te brojni drugi ugledni gosti.

Bal su svečanim programom otvorili članovi mnogobrojnih sekcija Folklorne grupe Koljnof, a program su pripremili Martina Korláth, Andreja Völgyi-Egresits, Silvana Pajrić i

Program otvaranja bala

Vesele žene

Glavni organizatori bala

S pršutom u ruci

Zoltán Korláth. Nastupili su mladi i stariji tamburaši, srednja skupina malih plesača i ženska vokalna skupina „Nijanse“. Za zabavu do zore pobrinuo se Pinka Band iz Petrova Sela.

Gosti su uz bogatu večeru mogli kupiti i više nego bogatu tombolu. Moglo se licitirati na težinu pršuta, a glavne nagrade izvlačile su se u ponoć. Glavna nagrada bio je sedmodnevni boravak u Starigradu Paklenica (što je dobila obitelj Begovits), a najbližu kilažu pršuta od 6,2 kg pogodila je gospođa Mártona Grubića s mužem. Ukupno su bile 232 tzv. male te 21 glavna tombola. Od balškog prihoda financira se folklorna skupina, njezina oprema, probe i nastupi.

Ove se godine novi organizacijski odbor pobrinuo da bi gosti bala bezbrižno i veselo mulatovali. Odbor su prevodili Zoltán Korláth i Ivan Völgyi, pomogle su Martina Korláth, Andrea Völgyi-Egresits i Karmela Pajrić, ali i svi članovi grupe i društva. Bio je to zajednički rad, a organizatori i ovim putem zahvaljuju Ingrid Klemenčić za višegodišnje organiziranje i za svu pomoć koju im je pružila u organizaciji.

Bal je trajao do ranih jutarnjih sati, a u pauzama su Pinka Band „na suho“ zamijenili koljnofski „Tamburaši bez imena“.

Branka Pavić Blažetin / Karmela Pajrić

Foto: Zoltán Czifra

Mjesec zajedništva

Prosinac je mjesec koji, iako prepun žurbe i obaveza, nosi u sebi onu posebnu čaroliju koja nas podsjeća na važnost obitelji, zajedništva i ljubavi. To je mjesec u kojem završavamo posljednje godišnje obveze, pripremamo se za blagdane i obiteljska okupljanja, ali i za trenutke introspekcije, zahvalnosti i obnavljanja međusobnih odnosa. Tako je bilo i među Hrvatima u Podravini, od Barče do Križevaca. Odrađeni su zadnji projekti, obveze, obračuni i ciljevi koje su si postavili. No, unatoč tom završetku, prosinac nije samo o obavezama nego i o prepoznavanju trenutaka mira i spokoja usred svakodnevnice žurbe. Završiti nešto sa smirenjem i zadovoljstvom daje nam osjećaj postignuća i pripreme za početak novog ciklusa.

Združenim snagama mjesnih i hrvatskih samouprava priređeni su različiti programi u mjesnim domovima kulture uz darivanja, zajedničke večere i zabavu, stvarajući ugođaj koji nas podsjeća na ljepotu zajedničkih trenutaka.

Pokloni koje razmjenjujemo u prosincu simboliziraju našu ljubav, pažnju i brigu prema drugima. No, najljepši pokloni nisu uvijek materijalni. Najvredniji su darovi oni koji dolaze iz srca – vrijeme koje provodimo s voljenima, smijeh koji dijelimo, pažnja koju poklanjamo. Zajedničke aktivnosti, bilo da je riječ o pjevanju, kuhanju ili jednostavnom uživanju u obiteljskoj tišini, čine ovaj mjesec posebnim. Članovi dvaju podravskih KUD-ova, KUD-a „Podravina” i KUD-a „Drava”, imali su mnogobrojne nastupe, održana su brojna misna

Prigodan igrokaz školara

sve nedaće, razumijevanje i međusobna podrška stvaraju najjače temelje za blagostanje duha.

Prigodni programi održani su u domu kulture Novog Sela, Potonje, Lukovišća te su priređeni i u Brlobašu, Starinu i Martincima. Seoski Božić u organizaciji Mjesne samouprave Lukovišća, na čelu s načelnikom Józsefom Villányijem, okupio je staro i mlado u mjesnom Domu kulture. U programu su nastupili polaznici mjesnog vrtića i osnovne škole Lukovišće, KUD-ovi „Podravina” i „Drava” te Orkestar „MÖSZ”. Programu je prethodila sveta misa u mjesnoj crkvi.

Školari na pozornici u Novom Selu

slavlja na hrvatskom jeziku, i to u sredinama gdje se ona tek prigodno održavaju. Učenici škola u kojima se odvija predmetna nastava hrvatskog jezika i književnosti imali su dosta zadataka kao i polaznici vrtića s hrvatskim programom. Uz prikaz naučenog u svojim ustanovama, doček svetog Nikole i adventske programe nastupali su i na pozornicama u domovima kulture ili na seoskim priredbama.

Najmlađi na pozornici u Potonji

Tamburaši iz Starina

U mjesnom Domu kulture Novog Sela organiziran je i doček nove 2025. godine koji je okupio velik broj zainteresiranih. Bal s naramkom okupio je i mlade i stare Novoseljane, pa čak i one najmlađe, još u pelenama. Božićna svečanost uz nastup vrtićara i učenika obogatila je srca nazočnih koji su napunili Dom kulture.

I u Potonji je bilo svečano. Načelnik Potonje Tamás Reiz među nazočnima je pozdravio parlamentarnog zastupnika Lászlóa Szászfalvija, župana Šomođske županije Norberta Biróa i glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozu Solgu. Svi su spomenuti nazočili većini spomenutih okupljanja.

Branka Pavić Blažetin • Foto: László Szászfalvi (Facebook)

Mala stranica

EKOLOŠKA RADIONICA U OSNOVNOJ ŠKOLI U PETROVU SELU

U Hrvatsko-mađarskoj dvojezičnoj osnovnoj školi u Petrovu Selu uz mnoštvo izvannastavnih aktivnosti djeluje i ekološka radionica koju vodi učiteljica Zita Kohalmi Bošković. Njezini polaznici tijekom cijele godine prate prirodu te svojim aktivnostima brinu o njezinu očuvanju. Tako polaznici radionice nisu zaboravili na ptice i na to da one u hladnim mjesecima teže dolaze do hrane.

Već su se u studenome počeli pripremati s izrađivanjem kućice (hranilice) za ptice. Naravno, ekološki osviješteni učenici to su pravili od materijala koji se mogu reciklirati. Tako su na radionicu nosili tetrapake kojima su izradili otvor i obojili ih u prirodnu boju kako bi se kućica uklopila u prirodu. Također su zalijepili malu granu ispred ulaza kako bi se ptice mogle osloniti dok jedu. Učenici koji pohađaju radionicu znaju da kućice treba postaviti tako da ulaz ne bude okrenut izravno prema suncu ili strani s koje pušu jaki vjetrovi. Visina kućice treba osigurati sigurnost od

Izrada kućica za ptice

mački, a ulaz treba biti smješten tako da ptice imaju jasan pogled pri ulijetanju i izlijetanju. Učenici znaju i to da se ptice hrane sjemenkama suncokreta, kukuruza i ostalih žitarica. Te žitarice moraju biti suhe, a treba ih servirati u čistom prostoru. Polaznici ekološke radionice izradili su kućice i postavili ih na stabla te sad već mogu promatrati ptice koje dolijeću po hranu. Prepoznaju razne vrste kao što su sjenica, vrabac, crvenperka, crni kos i dr. Jer su o njima učili na radionici. Ima i pojedinaca koji pomažu rad ekološke radionice tako što su ponudili sjemenke za ptice.

Veljača je mjesec hranjenja ptica

Tijekom cijele godine ptice svojom ljepotom i pjevom unose radost u naše vrtove te mnogo pomažu u čišćenju i obrani naših biljaka od štetnih insekata. Stoga ne smijemo zaboraviti na njih ni zimi.

Ptice stanarice već milijunima godina uspješno preživljavaju zime bez ljudske pomoći, a zapisi o zimskom hranjenju pronađeni su tek prije dvjestotinjak godina. Činjenica je da opstanak pojedinih vrsta ptica ne ovisi o zimskom hranjenju. Ptice u prirodi većinom pronalaze dovoljne količine hrane da prežive zimu. Naravno, broj ptica koje će doživjeti proljeće ovisi i o tome koliko je zima hladna. Nažalost, u posljednjih nekoliko stoljeća drastično su se promijenili uvjeti, a čovjekov

pretjerani utjecaj na okoliš doveo je do uništenja mnogih prirodnih staništa te su se prirodni izvori hrane za ptice znatno smanjili.

Zimskim hranjenjem pticama pomažemo pronaći dovoljno hrane te im povećavamo šanse za preživljavanje i tijekom najtežih zimskih uvjeta. Za vašu pažnju i brigu ptice će poslije, u proljeće i ljeto, zahvaliti i vratiti uslugu uništavanjem mnogih nametnika u vrtovima i voćnjacima. Odužit će se i raznolikim i prekrasnim pjevom.

No, zimsko hranjenje ptica pruža odličnu priliku i za promatranje različitih vrsta ptica i njihova ponašanja iz neposredne blizine. To posebno vrijedi za one koji su se tek nedavno počeli upoznavati s ovim pernatim bićima.

KAKO HRANITI PTICE?

Ptice na hranilici nisu jako plahe – lako ih je promatrati čak i bez dalekozora, s nekoliko metara kroz prozor iz tople sobe. Pticama nemojte dati uvijek istu količinu hrane. Kad je zima blaga, ptice relativno lako pronalaze dobar dio svoje prirodne hrane, pa mnoge vrste rijetko ili uopće ne posjećuju hranilice. Sjenice i vrapci u manjem će broju uvijek biti prisutni, a sve dok je zima blaga, hranite ih umjereno. Tijekom oštrog zima s dubokim snijegom i dugotrajnim minusima ptice iz šuma i s polja u velikom broju zalaze u sela i gradove u potrazi za hranom. U takvim uvjetima ptice hranite redovito i obilno, po potrebi više puta dnevno napunite hranilice.

Stjepan Horvat hrvatski je husarski časnik

Mnogi članovi naše hrvatske zajednice na različitim poljima rade na očuvanju i promoviranju hrvatskog jezika i kulture te povezivanju naše i matične nam domovine. Kao pripadnici hrvatske narodnosti smatraju to potpuno prirodnim. Takva je osoba i Stjepan Horvat, podrijetlom iz Serdahela, koji se u svojem hobiju (kojim se pomalo bavi i poluprofesionalno) oduvijek trudio pronaći ono što je hrvatsko, odnosno povezati se s Hrvatskom. Kao ljubitelj konja i kao uzgajivač vrlo mnogo doprinio je razvoju konjogojstva u Hrvatskoj, posebice u Bjelovaru, ali i u Međimurju. Za taj ga je rad Udruga bjelovarskih graničarskih husara na godišnjoj skupštini 11. prosinca 2024. godine nagradila činom husarskog časnika. Čin mu je dodijelio gradonačelnik Bjelovara Dario Hrebak.

Stjepan Horvat velik je dio života posvetio proučavanju povijesti uzgoja konja, pogotovo lipicanske, gidranske i nonius pasmine te vojne povijesti i konjaništva kao i povijesti hrvatskog i mađarskog naroda. I sam se bavi uzgojem konja i stekao je mnogo iskustva. Bavi se njegovanjem raznih tradicija kao što je izrada zvona, ispiranje zlata, izrada kočija te sakuplja stare predmete i dokumente. Stjepan je sa svojim znanjem i iskustvom imao velik doprinos u pozicioniranju graničara husara na međunarodnom polju. Od malena gaji ljubav prema konjima, smatra da te životinje posebno dobro utječu na ljudsku dušu. Dok je aktivno radio, nije imao mnogo vremena za njih, ali nakon što je dospio u mirovinu, konačno se mogao posvetiti konjima. Srećom, jedan od njegovih sinova također se bavi uzgojem životinja i tako zajedno vode manje gospodarstvo.

Na sajmu s kolegama iz Hrvatske

i preko raznih veza došli su do mene jer mnogi na našem području znaju da sam ljubitelj konja i da istražujem povijest konjogojstva, a znaju i to da znam hrvatski. Budući da je za vrijeme Austro-Ugarske Monarhije i na području Hrvatske bilo pasmine gidrana – koja je do kraja prošlog stoljeća nestala, a u Mađarskoj ih je dovoljno – prosili su me da ih upoznam s mađarskim državnim ergelama. Više sam puta za njih organizirao stručne izlete u Mezöhegyes, Marócpusztu. Hobol, Kapošvar, Siget i drugdje. Grad Bjelovar pomagao im je u kupnji grla i počeli su s uzgojem konja, sad ih već imaju 140. Ja sam im u tome pomogao, posredovao, dogovarao, držao im predavanja o nastanku pasmine gidran, o potkivanju, povijesti uzgoja konja u Mađarskoj, bolestima i ozljedama. Tako sam pomogao da se ponovno u Bjelovaru uspije ukorijeniti konj gidran – husarski konj“, kazuje o početcima suradnje Stjepan. Inače bjelovarski husari izvrsno surađuju i s Povijesnom postrojbom kaniških husara, čiji je član Stjepan. Naravno, pomogao je i u tome da dvije udruge dobro surađuju. Osim toga pomaže i u suradnji grada Igalja i Bjelovara, a gradonačelnici obaju gradova vrlo su zahvalni zbog toga. Bjelovar surađuje i s Kapošvarom i Šiklošem i u toj suradnji također je prisutan. Upravo zbog te nesebične pomoći koju je Stjepan Horvat pružio Bjelovaru odnosno njegovoj udruzi na prijedlog zapovjednika Povijesne postrojbe bjelovarskih graničar-

skih husara Josipa Trogrlića i sa suglasnošću nadzapovjednika Darija Hrebaka, koji je ujedno i gradonačelnik Bjelovara, Stjepan Horvat promoviran je u husarskog časnika. Na svečanosti su istaknuli „da je gospodin Horvat iskonski hrvatski domoljub, vrhunski poznavatelj hrvatske i mađarske povijesti, hipolog i vjeran prijatelj bjelovarskih husara“.

Inače gospodin Horvat već je dobitnik mnogih drugih priznanja, dodijeljena mu je srebrna plaketa s povijesnim stijegom, zlatna plaketa prvog reda za suradnju, Hrvatski zavjetni križ. U Mađarskoj to posjeduje svega troje ljudi, a on je jedan od njih. Ipak, kruna svih priznanja časnički je čin i u Mađarskoj on je jedini koji ga je dobio. Ipak, Stjepan skromno govori o njemu iako mu je vrlo drago.

„Da sam postao časnik jedne udruge za koju me veže iskreno prijateljstvo i koja se uz to bavi onim što najviše volim, mislim da je to najljepši osjećaj što jedan jednostavan čovjek može doživjeti. Lijepo je znati i to da je čovjek učinio dobre stvari za nekoga, a meni je to bio užitek jer se time volim baviti. Veseli me što su u Hrvatskoj toliko uspješni vratiti pasminu gidran. Danas u Hrvatskoj ima blizu 150 takvih konja, a to je lijepa brojka. Vjerujem da će se dalje razvijati konjogojstvo, a ja ću uvijek biti pripravan da pomognem. Zahvaljujem svima koji su mislili na mene da dodijele taj čin, a posebno mi je drago da se to dogodilo u mojoj matičnoj domovini“, zaključio je Stjepan.

Beta

Dodjela časničkog čina

Stjepan je ponosan na svoje hrvatsko podrijetlo – o kakvu se god poslu ili temi radilo, on je tragao i danas traga za hrvatskim obilježjima. Ima vrlo dobru suradnju s raznim udrugama iz Hrvatske koje se također bave konjogojstvom.

„Slučajno sam postao član Udruge odnosno Povijesne postrojbe graničarskih husara iz Bjelovara. Oni su tražili pomoć iz Mađarske

BLAGDAN SVETA TRI KRALJA

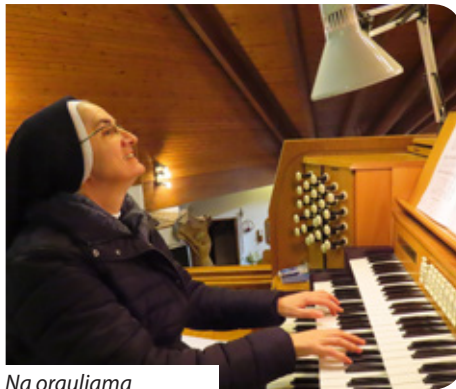
Blagdan Sveta tri kralja slavi se 6. siječnja i u kršćanskoj tradiciji označava dolazak mudraca s Istoka u Betlehem kako bi se poklonili novorođenom Isusu Kristu. Njihova su imena Kaspar (Gašpar), Melkior i Baltazar, a dolaze iz različitih dijelova svijeta – Kaspar iz Indije, Melkior iz Perzije, a Baltazar iz Arabije. Oni simboliziraju univerzalno priznanje Krista od ljudi iz različitih krajeva i kultura.

Mješoviti pjevački zbor „Sv. Cecilija“

Darovi koje su mudraci donijeli Isusu – smirna, zlato i tamjan – nose posebno značenje: zlato simbolizira kraljevsku moć i dostojanstvo, tamjan simbolizira Isusovu božansku narav, a smirna (plemenita mast) upotrebljava se u pomazanju, a simbolizira smrt i žrtvu.

Blagdan Sveta tri kralja bogat je tradicijama, poput blagoslova kuća. U nekim krajevima svećenici blagoslivljaju kuće, a na vrata se pišu inicijali mudraca: C+M+B (od latinskog „Christus mansionem benedicat“,

Na orguljama

Župnik i dekan Josip Antolović

što znači „Krist neka blagoslovi ovu kuću“). Ti inicijali također označavaju imena mudraca. Blagdan Sveta tri kralja označava prijelaz u novo liturgijsko razdoblje, a istodobno i početak pokladnog razdoblja.

U organizaciji Hrvatske samouprave Harkanja 6. siječnja, u skladu s višedesetljetnom tradicijom, u rimokatoličkoj crkvi održana je sveta misa na hrvatskom jeziku koju je služio donjomiholjački župnik i dekan Josip Antolović uz mjesnog župnika Ladislava Rontu. Miso slavlje pjevao je Mješoviti pjevački zbor „Sv. Cecilija“, jedan od triju pjevačkih zborova koji djeluju pri župi sv. Mihaela arkandela u Donjem Miholjcu.

Nakon svete mise zbor je održao prigodni koncert u crkvi, a potom je uslijedilo druženje u gradskom Domu kulture. Domaćini su bili zastupnici Hrvatske samouprave Harkanja: predsjednica Žuža Gregeš, Durđa Geošić Radosnai i Mišo Kovačević.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Zoltán Czene

VRŠENDA – U crkvi svetog Mihovila u Vršendi 21. prosinca 2024. Hrvatska samouprava Vršende te Vjerska i kulturna udruga šokačkih Hrvata organizirali su predbožićnu tamburašku hrvatsku svetu misu i koncert. Misu je predvodio velečasni Sebastijan Mihović iz mohačke župe. Koncert je održao združeni Pjevački zbor „Karašica Croatica“ pod ravnanjem maestre Aleksandre Čeliković Cvidrak i uz Tamburaški sastav „Misijska“. Nakon svete mise organizatori su pozvali sudionike dana na druženje u Vršendsku šokačku čitaonicu.

Jedna je Hrvatska! Hvala vam na srebru najljepšeg sjaja...

U finalu Svjetskog rukometnog prvenstva susrele su se reprezentacije Hrvatske i Danske. Hrvatska rukometna reprezentacija osvojila je srebrnu medalju nakon što je u finalu u Oslu pred 15 000 gledatelja izgubila od Danske s 26 : 32. Prva je to medalja hrvatskih rukometaša na svjetskim

prvenstvima nakon bronce osvojene 2013. u Španjolskoj te ukupno šesta, pri čemu čak četvrto srebro. Drugi smo bili još u tri navrata (1995., 2005. i 2009.), a najveći uspjeh hrvatski rukometaši ostvarili su 2003. u Portugalu osvojivši zlato. Aktualni svjetski prvaci Danci postali su prva reprezentaci-

ja u povijesti koja je spojila četiri svjetska naslova. Ovom pobjedom produžili su niz bez poraza na svjetskim prvenstvima na čak 37 utakmica. Šest godina nisu izgubili na svjetskim prvenstvima osvojivši tri uzastopne titule (2019., 2021. i 2023.).

Foto: HINA (Damir Sencar)

Pub kviz Hrvatske samouprave Pečuha

U organizaciji Hrvatske samouprave Pečuha održan je četvrti ovogodišnji pub kviz. U Centru Fordan 3. prosinca 2024. okupio se velik broj zainteresiranih kvizaša i navijača. Sve popularnije događanje Hrvatske samouprave Pečuha okuplja brojne ekipe (koje imaju od četiri do desetak članova) koje se ogledaju u znanju o različitim temama o kojima se razgovara i odgovara

na hrvatskom jeziku. Ovoga puta okupilo se osam ekipa. „Pitanja priprema i kviz vodi zastupnica Hrvatske samouprave Pečuha Marica Dudaš Gyöngyös”, rekao nam je predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin. Priredbu ostvaruje Hrvatska samouprava Pečuha iz svojeg proračuna. Svi sudionici kviza počašćeni su *pizzom* i sokom. I ove večeri bilo je

uzbudljivo i napeto. Prvo mjesto osvojila je ekipa „Kupusari” sa 66 bodova, drugo mjesto ekipa „Slom živaca” sa 65,85 bodova, a treće mjesto ekipa „Kukinjčanke” s osvojenih 65,2 boda. Ekipe su se natjecale u sljedećim tematskim krugovima: Poznate osobe, Krimi, Beba – baka – logika, Ljubav.

Branka Pavić Blažetin

ČEPREG – U organizaciji Hrvatske samouprave Čeprege 7. prosinca 2024. u kapeli sv. Katarine služena je hrvatska božićna maša. Mašu je služio gospodin farnik fare Hrvatskog Židana Štefan Dumović. Adventski program prikazao je Pjevački zbor „Danica” iz Bike.